

rumpitur, eam pravorum persuasionibus fides, quae in Redemptore nostro est, in quorundam corde dissipatur. Cuiusmodi perversionis in hac vita potestas tribuitur, quid aliud quam ianna erroris aperitur? Quasi rupto ergo muro et aperta janua super bonos irruunt mali, cum accepta temporaliter potestate perversi ipsa quoque in quorundam corde destruerent munimina fidei conantur; de quibus aptè dicitur: *Et ad meas miserias devoluti sunt*: quia videlicet prius ad suas. Nisi enim perversè vivendo ad suas miserias caderent, nequaquam ad eas postmodum et alios suaderent. Sed post suas reprobi et ad nostras miserias devolvuntur, quando ad ea mala, in quibus iam ipsi implicati sunt, etiam quosdam nobis unitos trahunt. Potest quoque intelligi muri nomine munio disciplinae, Salomone attestante, qui dicit, Prov. 24, 50: *Per agrum hominis pigri transiit, et per vineam viri stulti; et ecce totum releverunt utriculae, operuerunt superficiei eius spinae, et maceria lapidum destructa erat.* Quasi ergo hostis ingreditur, et cum, vel malignorum spirituum vel pravorum hominum persuasionem callida, disciplinae munimina in corde dissipantur. Sic ille.

Possunt haec quoque de tentatione violenta quam optime intelligi, quae adè fortiter et acriter impugnat, ut ab humana imbecillitate superari vix possit, nisi abundantissima gratia huiusmodi impugnationi resistat. Haec passi sunt martyres tormentis et morte ad deserendam fidem adacti. Haec expertus est beatissimus Pater Benedictus tam scribis carnis stimulis agitatus, ut necesse fuerit ad spinas et tribulos et ad remedia inueta confugere, et carnis pruritus sanguine ex vulneribus erumpente suffocare. Quod si ad sacras Litteras oculos convertamus, non paucos ex viris iustis hanc tentatione pulsatos cognoscemus. Nonne Paulus de hanc tentatione conqueritur, cum ait, 2 Cor. 1, 8: *Supra modum gravati sumus, supra virtutem, ita ut taderet nos vivere?* Et sanctus David hanc eandem sentiebat, Psal. 58, 4: *Ecce, inquit, ceperunt animam meam, irruerunt in me fortes.* Patientem quoque Jobum similis tentatio pulsabat cum haec dixit: *Quasi rupto muro et aperta janua irruerunt super me.* Nam sicut, rupto muro et aperta janua civitatis, vix superest spes evadendi, ita hominis penè virtute sublata et irruentibus hostibus difficile est se in innocentia continere. Unde subdit:

VERS. 15. — *REDACTUS SUNT IN NIHILUM; ABSTULISTI QUASI VENTUS DESIDERIUM MEUM: ET VELUT NUBES PERTRANSIVIT SALUS MEA (1).* Nullum, inquit, mihi reliquum

(1) *דִּבְרֵי עַל בְּרִיתוֹ, conversi, vel obversi (veF, eò quòd conversi sunt in, vel, super, vel adversam, me, terrares; q. d. d. Præter externas afflictiones sustineo et internos dolores ac terrores, nempe iudicii et iræ Dei, quem hostem sentio, etc. Enallage generis et numeri, nam verbo sing. et masc. jungitur nomen plur. et fem., q. d. בְּרִיתוֹ דְּבִי negotium terrorum, per synthesin. Alii: Obversa est in me irruptio, cum terrorum multitudine, factio in me impetu, terrores, etc.*

Abstulisti, etc. דָּרַךְ כֹּהֵל בְּרִיתוֹ, persequitur (scilicet) utraque illorum; vel, persecuti sunt, persequantur) sicut ventus principem meam, principalem, spontaneam,

est consilium, quod in tantis malis suscipiam, nulla salutis spes quæ nitatur. Eodem modo David locutus est, Psal. 72, 21: *Inflammatum est cor meum, et renes mei commutati sunt, et ego ad nihilum reductus sum, et necesse est.* Hebraice tamen hic ad verbum est: *Conversi sunt terrores in me;* quod Septuaginta reddunt: *Excitatio terrores in me ad deum, convertuntur dolores mei,* quibus ita conturbor, ut ferè consilii mentisque sim impos: secundum corpus enim effectus sum miser totus ac miserabilis, penitus deplorata valetudinis, ac proximum nihilo, utpote cui nulla sit spes humanis recuperande salutis, et qui janjam sim morte consumendus, quantum ad humanam attingit facultatem. Et quemadmodum ventus vehemens nubem celeriter transire facit, atque etiam alia de loco suo rapit in impetu suo, sic omnipotens Deus sua permissione, et adversarius meus sua malitia, omne desiderium meum, id est, quicquid mihi posset esse desiderabile in rebus mundi huius, à me abstulit spoliatis me liberis, famulis, gregibus, omnibus facultatibus et honoribus: insuper et sanitas mea corporalis, quæ prius gaudebam per alios multis, simul ablata est mihi, et pertransiit celeriter ad modum nubis quæ à vento agitur ut rapitur, aut dispergitur in nihilum; cujus post paululum nullum apparet vestigium. Nubes enim et nebula et fumus per proverbium dici solent de re valde fragili, inconstante et transitoria. Unde ad humane vite brevitate indicandam in Sapientia dicitur, cap. 2, 5: *Transiit vita nostra tanquam vestigium nubis, et sicut nebula dissolvitur, quæ fugata est à radiis solis, et à calore illius aggravata.* Premiserat paulò ante similem locutionem de fumo, dicens anhelitum, quo vitam significat, simile esse fumo: *Fumus flatus est in naribus nostris;* Græcè: *Καπνὸς ἡ ψυχὴ ἐν ῥινοῖς ἡμῶν.* Ubi subauditur nota comparationis ἡ ψυχὴ ὡς καπνὸς, flatus sicut fumus; quemadmodum alibi dicit, Sap. 5, 15: *Tanquam fumus qui à vento diffusus est.* Et David, Psal. 56, 20: *Deficientes tanquam fumus deficient.* Et iterum, Psal. 101, 3: *Defecerunt sicut fumus dies mei.* Seneca similiter in Troadibus *καπνὸς* describit:

*Cum profugo spiritus halitu
Immistus nebulis cecidit in aera.*

Et mox subdit duas has comparationes:

— *Ut calidus fumus ab ignibus*

munificam, sive liberalem; meam, sub. animam. Epitheton est animæ (ut Psal. 22, 20, unicam meam) quam sic appellat, vel 1^a quia principatum in homine tenet, q. d., animam nobilem et inclytam; vel 2ª quia liberaliter distribuit facultates suas in corpus totum. Alii, animam meam beneficentiam studiosam; alii substantivè accipiunt, excellentiam, seu munificentiam meam; sed malo toar, ut Psal. 13, 12, iniquitatem meam, dignitatem meam; abstractò accipio. Vide Isa. cap. 52, vers. 8. Sicut ventus, i. e., 1ª quem celerissime; vide Psal. 18, 40; Zach. 5, 9; 2ª vehementer; ut anima in me consistere, vel suo munere foga, non possit. Alii sic: Persequeris tanquam ventus rola, vel spem, vel optata, sive desideria, mea. Locus postulat hanc significationem vocis בְּרִיתוֹ.

ET VELUT NUBES. Præteriens celeriter.

PERTRANSIVIT (vel præterit) salus mea, i. e.; anima mea, à quâ pendet salus corporis; ut idem repetatur. Sed malum salutem simpliciter accipi. (Synops.)

*Vanescit spatium per breve sordidus;
Ut spes gravidas, quas modò vidimus,
Arctoi Boreæ dissipat impetus;
Sic hic quo regitur spiritus effluit.*
Homerus similiter, Iliad. 7, versu 100, ait:
— *Ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς ἵδρε κενάει,
ἔξωρα περιπύσσει.*
— *Anima autem sub terram tanquam fumus
Abiit murmur stridens.*

Sic vapori comparant alii, qui et ipse fumo similibus. *Quæ est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens,* ait Apostolus Jacobus in Canonicâ suâ. Vide quæ diximus, cap. 7, vers. 9.

Porrò illud quod ait: *Abstulisti desiderium meum,* summam quandam afflictio animi desolationem et quasi spiritus ipsius defectionem significat; quòd nimirum cor nimio morore oppressum in piâ exercitatione non satis liberè, ut solet, ad Deum attollere valeret: quamobrem non satisfaciebat ipse sibi, cum lentior et remissior frigidiorque esse videretur, et cœlesti desiderio se propè nudum atque vacuum agnosceret. Huiusmodi sanè desiderium, quasi tepidus jejunosque foret, optabat regius Propheta, dicens, Psal. 148, 20: *Concupit anima mea desiderare, vel, ut vertit S. Hieronymus: Desideravi desiderare anima mea.* Motus animi, vim mentis, pietatis ardorem amplificare in dies cupiebat, et desiderii vela intendere. Talis quoque fuit Daniel, qui vir desideriorum in divinis oraculis dicitur: plus enim considerit piis quam aere ipso spirituque vivebat; de cuius sacrosanctis affectionibus in augustâ ejus historiâ proditur: quoties enim apud se quotidie de magnifico Salomonis templo et religione cogitabat, de captivitate, de miseris et calamitatibus huius vite, de penis sceleratorum, qui divinam justitiam irritant, de providentiâ, de Numinis clementiâ et insuperabili bonitate; in quarum et simillium rerum consideratione dici vix potest quam sitienter optaret et finem arummarum, quibus ipse et prohi omnes in hoc cursu brevis avi conflictantur, et Messie adventum, et domicilium Dei reclusum, et pacem mundi, et Numinis regnum sempiternum, ad quod fruentium omnes conditi et beneficentissimi recreati sumus. Hæc fuere tanti viri desideria, quibus suspirabat et ardebat, et aperiebat animi os ad attrahendum spiritum, ad divinum quandam aerem vite concipiendum.

Eosdem igniculos pietatis adhibere viri omnes sancti, qui vite puritate atque innocentia Deo placere studuerunt, qui arcibus animi votis abjectas in terram curas in sublime distolebant, et recentis auræ accessione cor implebant suum. Hanc opinor, ob causam in mysticis Servatoris nominibus desiderium ponitur; quod arcanum sponsa enucleat, cum de sponsa in Epithalamio ita canit, Cant. 5, 16: *Totus desiderium;* et longe ante radiatus vultu Moyses in cosmopœia eundem illum indigitaverat, Genes. 49, 26: *Desiderium collium eternorum;* in Aggeo pariter, cap. 2, 8: *Et venit desiderium conclavum gentium,* quemadmodum in Hebræo legitur. Hujus igitur tante auctoritatis principem et devotionis magistrum pii, ut dixi, probi-

que omnes, atque viri desideriorum pro virili parte imitari contendentur. Quos utinam et nos quoque amularemur, et inter extensum profanorum negotiorum os sæpè desiderii sanctis aperiremus ad concipiendum ardorem pietatis! Fit enim sæpè ut desideria cordis nostri aut repentina sicut, aut humi strata, lita face, et mundi sordibus obsoleta, aut etiam nulla sublimium rerum et appetendarum: et si quæ fortè nos aliquando erebant ad Deum, atque ad sempiternæ gloriæ cupiditatem, subito auferuntur ut levissimo vento, quod de se Job moerens et afflictus querebatur. Et tamen cupit Deus, ut sinus omnes illa terra desiderabilis, quam instincti à Deo vates predicant. Sic enim ore Malachie Numen edicit, cap. 3, 12: *Et eritis vos terra desiderabilis;* Septuaginta vertunt: *ἡ γῆ διδοθή, sicut terra voluntaria sive volita.* Lingua sancta dicit: *Eritis terra צֶפְתֵי chephets,* hoc est, voluntatis, sive desiderii; cum significare vellet terram cordis nostri pro motu volubilis et frequentium desideriorum aspiratione disponi ad optimos satius capiendos, et uberrimorum fructuum copiam et maturitatem.

VERS. 16. — *NUNC AUTEM IN MEMETIPSO MARCESCIT ANIMA MEA, ET POSSIDENT ME DIES AFFLICTIONIS (1).* Quasi dicat: Ablatâ sanitate marcescit nunc in me anima mea, deficienteque vigor et vita corporis mei, totumque me occupat, sibi que quasi subjectum et totum suum firmâ possessione detinet tempus afflictionis ac tribulationis, quæ tanta est, ut nullam admittat consolationem. Hæc verbi inonit se medullitis vulnerari. Potest enim fieri ut aliquis irradetur, nec tamen id valde curet. Jobus autem ostendit, ejusmodi approbri et contumelias, quibus peltur, ad cor usque penetrâsse; idè que dicit animam suam vexatam fuisse, et salutem suam sibi ereptam esse. Sensus igitur est ejusmodi: Quòd pro eo, quòd olim magnâ dignitate ornaretur, modò planè conatennatur; et pro eo quòd ita probè munitus erat, ut ad ipsum nulla pertinere calamitas ullo modo posse videretur, jam sanitas ejus omninò sit prostrata, nec ullius ope ut consolatio sublevetur: malum autem ejus internum erat; nec

(1) *נִיחַ עַל תְּשׁוּבָתוֹ נִיחַ, nunc effundit se anima mea super me, i. e., lacrymis et anxietis querelis memet macero; obno; demergo, metaphora desumptâ ab aquâ effusa copiosius, ad mersionem usque. Conf. Ps. 42, 5, et ibi not. Alii: In me effunditur anima mea, i. e., præ doloribus et afflictionis magnitudine exanimor, ex me exit et effunditur anima, seu vita. Syrus: Conturbata est anima mea. יִנְחַתְּנִי כִּי נִיחַ, apprehendunt, invadunt, totumque tenent me dies afflictionis, calamitosa tempora, ex adverso ejus, quòd mihi continuationem rerum prosperarum promiserant, supra, 29, 18. (Rosenmuller.)*

Heb.: Nunc autem in me effunditur anima mea; hoc est, gravissimè angor, et animo dolore, atque gemo et lugo, Septuag. ad verbum reddiderunt: *Est ἐκ τῆς βίαιας ἡ ψυχὴ μου,* et Vulg. proxinè, in memetipso marcescit anima mea.

ET TENENT ME DIES AFFLICTIONIS. Hæc est, gravi et grandi afflictione detineor. Vulg. possident me dies afflictionis. וְיָמֵי מַשְׁחָה יִנְחַתְּנִי hereditatem et possessionem passim significat, unde potuit verbum significare possidere. Melius Sept.: *Εἰσέτι, hoc est, tenent, nam וְיָמֵי est proprie tenere, apprehendere. (Lud. Cappellus.)*

inquit irrisionibus, opprobriis et contumeliis sibi illatis premebatur, sed prostratus erat in scipso, et animo exereciabatur, prae cuius nimio angore marcescebat.

Tropologicè, sanctus Gregorius, lib. 20. Moralium, cap. 20: e Electorum, inquit, anima nunc marcescit, quia in illa postmodum aeterna exultatione viridescit: modo eos dies afflictionis possident, quia dies laetitiae post sequuntur. Scriptum quippe est, Eccli. 1. 15: *Timentium Deum benè erit in extremis.* Et rursum de Ecclesià dicitur, Prov. 31. 25: *Ridebit in die novissimo.* Nunc enim tempus afflictionis est hominis, ut sequatur eos exultatio quandoque sine tempore; hinc ab eis aliàs dicitur, Psal. 45. 20: *Humilitati nos in loco afflictionis.* Locus namque afflictionis est vita praesens. Justè ergo hic, id est, in loco afflictionis, humiliati sunt, quia in aeterna vitâ, id est, in loco gaudii, sublimantur. Cum verò marcescere animam diceret, rectè etiam praemisit: *In memetipso;* quia in nobiscum quidem affligimur, sed in Deo mens nostra refloretur, tantoque à viriditate gaudii longè sit, quanto adhuc ab auctoris repulsa lumine ad se redit: tunc verò ad vere laetitiae viriditatem pervenit, quando per aeternae contemplationis gratiam sublevata etiam semetipsam transit.

VERS. 17. — NOCTE OS MEUM PERFORATUR DOLORIBUS; ET QUI ME COMEDUNT NON DORMIUNT (1). Maximis,

(1) Adversarii mei nullam mihi quietem permittunt. Sen: Vermes à quibus voror, nunquam cessant. Quae me depressantur ulcera, assiduis me doloribus cruciant. Hebraeus: *Nervi mei,* seu venae sive arteriae, non consistunt. Denique pulsus meus assidue agitur, veluti hominis in quo febris noxius ardor nunquam extinguuntur.

QUI ME COMEDUNT (nempe pediculi et alii vermes) NON DORMIUNT, nunquam cessant me arrodere. Alii metaphoricè id exponunt de febrilibus aliisque doloribus et calamitatibus seu corporis, seu animi.

(Trinus.) לילה עבמ נכך, noctu ossa mea perforantur quasi acutissimis doloribus; significancur compunctiones dolorum ad medullam usque ossium penetrantes. A circumstantiâ noctis dolorem aggravat, quòd cum somno nocturno dolor sese remittere soleat, ipse ne noctu quidem quiescat. In paucis quibusdam codicibus עבמ נכך inquit perforatur doloribus. Plurior ita est convenientia nominis cum verbo singulari. Minimè tamen indoli linguae refragat constructio verbi singularia cum nomine plurali, distributivè capiendò (unumquodque ossium meorum perforatur), ut Proverb. 28. 1, עדיקם יבבוו הסיות. i. e., eorum quisque confidit. Conf. Proverb. 14. 1 כלה ל אה, i. e., quasi à me avelenda essent; sive, perfringendo avelantur à me. Chaldaeus: *Noctu ossa mea perforantur*, i. e., quasi perforata decidunt à me. Syrus veritè, ossa mea agravata sunt super me. In posteriori hemistichio עדיקם plures exponunt nervos meos, collato Arabico, vene arteriae, nervi. Monuit et Aben-Esra, קוד בשען in lingua Arabica עדיקם esse קודים, nervos. Et R. Parchon in Lexico suo inedito, quod penes Rossiam est, ipso observante in var. Lect. ad h. l., nostram dictionem exponit de nervis, קוד בשען לא יחד כרב ותל, nervis corporis sui ob summum a dolorem non quiescentibus. Similiter L. Capellus:

inquit, conficior doloribus; de quibus Hebraei dicunt, quòd ossa conterant, conturbent, dispergant; ut David ait, Psal. 21. 5: *Dispersa sunt omnia ossa mea;* et Ezechias, Isaiè 58. 15: *Quasi leo sic contrivit omnia ossa mea.* Et qui me comedunt, scilicet pediculi atque alii vermes, non dormiunt, id est, nunquam cessant me arrodere. Alii metaphoricè id exponunt de febrilibus, aliisque doloribus et calamitatibus seu corporis seu animi. Sed si historie intendimus, patet causa, quoniam sancti Jobi corpus per sinus ulcerum scarricinis

ista vox h. l. arterias significat, quae significatio e Syris et Chaldeis est ignota, Arabibus solis frequentans, et in usu magno, apud quos dicitur arteria, quasi, vena pulsantibus, propter earum constantium motum atque pulsam. Vene autem quae sanguinem continent, nec pulsu agitantur, dicuntur, quasi venae quiescentes. Rectè ergo hic redditur vox ista per venas, vel arterias, ut sensus sit: Tantus doloribus crucior, ut et ossa mea illis concutiantur: et se totâ nocte velut pertundantur, et omnes venae atque arteriae meae illis perpetuò agitentur sine quiete.) Ita Alexandrinus: *Τα εὐχρησθησεν οὐκ ἐστιν ἄλλο.* Sed non est opus, ut עדיקם h. l. aliâ captivam significationem, quam supra, v. 5, ubi rodentes notat; vertique, ut A. Schultens et Doederlein: *Rodentes me non quiescant, non dormiunt. Rodentibus vero non tam intellexerim vermes quam dolores, quibus corpus et animus indesinenter conficiantur. Idem haud dubie intellexit Hieronymus, qui reddidit: Et qui me comedunt, non dormiunt.* Chaldaeus: *הכבדן דר לא שכיבן.* Et qui contra me fremunt non dormiunt. Videtur קוד pro קודו frenare cepisse. Syrus versâs proximi verba priora, פריה נה, ad hunc versum traxit, unde hebrae enata interpretatio: *Corpus meum non movit in multitudine roboris.* (Hesemüller.)

Hebr.: *Nocte ossa mea pertundantur à me;* hoc est, tundendo quasi avelantur à me. קוד proprie est rostro tundere, fodere, atque perforare; Vulg.: *Nocte os meum perforatur doloribus.* Os hic est os, ossis, non verò, os, oris. Videtur autem Hieronymus כלה accipisse pro כלהו, propter litterarum ו וי affinitatem soni. כלהו autem agitandam, morbum, dolorem significat: at nulla est doloris significatio in כלהו. Septuag. כלה reddiderunt *capitibus*, incommode, hoc enim non significat, vel legerim קוד pro כלהו.

(Lud. Capellus.) Cum miserimo quoque indicio sunt dolorum, nocte nimirum indulgente morbo et mitescente dolorum acerbitate; ego multo acerbis exereci; lunc enim pervadit ossa intima saevus dolor, et qui me vexat, somno et quieti suae ducunt meos cruciatus et noctes insomnes. Semper legitur excedit, semper illi me insuscitant. Nocte, Noctas nihil peculiarè agnoscit, quàm diuturnitatem illam nocentior, quasi dicit: *Dies noctesque.* Sed in commemorazione noctis, vis illa et amplificatio quam indicavimus; est enim nox sicut et somnus laborum medicus, edomitor carum. Pausanias certè in Corinthiacis, lib. 2, scribit, apud Syceionios fuisse somni simulacrum hujusmodi: *Leonen,* inquit, *sopiens somnus, Epidotes coquoimento.* Quod quid aliud est, quàm somnum sevos domare et consopire dolores? (Pineda.)

ET QUI ME COMEDUNT NON DORMIUNT. Aliter in Hebraeo: *Arteriae meae non conquiescunt.* Pulsus est turbatus. קוד significat aut venam, aut arteriam. Hic de arteris sumenda. (Grotius.)

vernum multitudo lacerabat. Ita sanctus Gregorius, lib. 20. Moralium, cap. 21, haec secundum litteram interpretanda docet: e Si verò allegoricè mysteriam perscrutamur; quid, inquit, per ossa nisi fortes quique in sanctae Ecclesiae corpore designantur, et qui quasi suo robore membra continent, dum mores infirmitatum stabili ter portant? Sed cum tribulationis ultimae contra eam fervor exereverit, in nocte os illius perforatur doloribus; quia nonnumquam tormentis victi etiam ipsi ad perniciam delantur, qui ad idem alios tenere videbantur. At ergo: *Nocte os meum perforatur doloribus;* ac si aperte dicat: *Tribulationis tenebris pressi ita afflictione tenebrantur, ut et ipsi, qui in me habebant vigorem fortitudinis, quasi jam quoddam habeant foramen timoris.* Bonè autem dicitur: *Et qui me comedunt non dormiunt;* quia maligni spiritus, qui carnales quoque de Ecclesiâ consumunt, tantò magis quiescere à tentatione nesciunt, quantum nullo carnis pondere gravantur. Aeris enim ac vividè die, de nocte, semper et ubique robore omni suo perfruantur, nec somno egent, utopè spiritus. Quare S. Isidorus Pelusiotà, lib. 2, epist. 164, demonem ait, ut nos decipiat, semper *hypocritas, insomnem esse,* in perpetuâ quasi vigiliâ excurbare; cùmque celeritate sint mirabili, omnibus locis adeant; dum abissi putes, advolant, et celeritè afflant pestilentem ignem quàm fieri posse quisquam dubitasset: quorum tantam et tam presentem nocendi vim cum Regius videret vates, neque aium ad patuos sciret volitare demones, sed numerosissimas legiones alis igneis velocissimè divagantes, pestem et exitium ubique spargentes, vocat *inimicos angelorum malorum*, Psal. 77. 48, vel, ut Vatablus vertit, *cacodemum incursions.* Impite ille motus semper in actu vigiles, et stimulis invidiae feroces, tot saeculorum intercapedine jam inde ab initio ad fallendum et vexandum erudita, strennè se in hoc officio versant expulsiuntque; ut bonè dixerit Tertullianus, lib. de Patientiâ, cap. 1: *Lata atque diffusa est operatio mali multiplicia spiritus incitamento jaculantis.* Jaculantem facit spiritum nequam ut inimicum, ut cor ipsum vitaliaque ferire cupientem, educit autem è pharetra sua grandi et abominandâ multiplici metentane, fraudes innumeras, saeculorum modos prope infinitos, quos in animam penetrat.

VERS. 18. — IN MULTITUDINE EORUM COMMISSIT VESTIMENTUM MEUM (1), ET QUASI CAPITIO TUNICA SUC-

(1) Inruentis in me hostes vestes meae diripiunt. Vel potius: Exereciis vermium, plagarumque et ulcerum, carnes meae dissipans, ipsas planè vestes perfodit, totaque laceravit. Ego tamen exponere malo de hostibus illum vestem capientibus, ne fugiat; ita enim subdit textus: *Quasi capio tunica succinxerunt me.* Sen: Circumdant et capiunt me veluti superiori tunica ore. Hanc interpretationem Septuaginta secuti sunt: *In multâ virtute apprehendit stolum meum, et quasi ora vestimentis mei circumdedit me.* Scilicet est, tunica vestem fuisse interiorem, quae carnem proximè tegelat, non secus ac apud nos indusium. Tunicae plerumque ad dextrinam ducebantur, carchanica caputa, hiata in superiori parte instructe, quae quae transmitteretur. (Calmet.)

CINXERUNT ME. Vestimentum suum poeticè metaphoricè vel pellem vel carnem suam vocare videtur, quae vermium multitudine consumebatur. In Hebraeo ad verbum est: *In multâ ei mutatur vestimentum meum;* id est, morbi magnâ vi vestimentum meum immutat, ita ut non pelle carnisque tecti antea, sed ulcere et sanie tegi videar. Illud autem: *Quasi capio tunica,* clarior est in Hebraeo: *Sicut os tunica mea;* ubi os tunicae vocare videtur foramen ejus quod collum eingt. Sicut igitur tunica collum eings totum deinde ad pedes usque corpus complectitur, ita ego, inquit, sanie et tabe totus contaminatus sum; illud ulcus perstringens, de quo capio secundo dictum est: *Percussit Job ulcus pessimo à plantâ pedis usque ad verticem ejus.* Quia ergo ulcus ejus totum corpus pervaserat, eo sicut capio tunica totus succinctus esse dicitur. Capium autem tunicae vocat os tunicae, sive orificium ejus quod collo inseritur. Nova significatio: nam capitium, si Nonio credimus, est tegumentum capitii; Varroni autem aliud, est Ulpianus recenset inter vestes mulieriles.

Septuaginta versum hunc ita reddunt: *Εν πολλῇ ἰσχυρῇ ἐπιβλήσθη μου τῆς τοῦ θένος, ὄπισθεν τοῦ περιεπιμῶντος τοῦ γένειός μου περιεπιμῶντος, in multâ virtute apprehendit stolum meum, et quasi ora vestimentis mei circumdedit me.* Περιεπιμῶντος vetus interpres capitium reddidit, Lexicon verò fictus; ab Hesychio exponitur *ἐπιβλήσθησθεσ, τόπος ἢ ἐπιβλήσθησθεσ, lingua locus in gutture: inde: περιεπιμῶντος, quae est vestimentis aperta, quâ collum inseritur inter induendum, nonnulli oram interpretantur: malis os tunicae appellare.*

Allegoricè, sanctus Gregorius, lib. 20. Moralium, cap. 22: e Vestimentum, inquit, est sanctae Ecclesiae fideium vita; nam sicut tota simul Ecclesia vestimentum Christi, ita fideles quoque ejusdem Ecclesiae vestimenta deputantur. Hinc Paulus ait, Ephes. 5. 27: *Ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam.* Hinc per prophetam Dominus ait, et Isaiè 49. 18: *Vivo ego, quia omnia vobis hic velut ornamento et vestieris.* Sed cum procellas persecutionis oboriatur, et plerique fidelium ab ejus amore separantur, qui ei sedulo inherere videbantur. Porro tunica capitium e collum circumdat induentis; collum verò cum stringitur, vocis usus et vitalis status necatur. Sanctam ergo Ecclesiam reprobi quasi capio tunica constringunt, quia in ad persecutionibus suis vitam fidei et praedicationis vocem extinguere conantur.

VERS. 19. — COMPARATUS SUM LUTO (1), ET ASSIMI

CONSUMITUR, scilicet putredine et sanie. QUASI CAPITIO, etc. Immensa enim vermiculorum multitudo per collum sursum repens, quasi capitium Jobi capiti induebat. (Menochius.) Hebr.: *Magnâ vi mali seu ulcerum meorum, immutatam est vestimentum meum;* hoc est, fodata et tota parulenta facta est vestis mea et sanie destituta de ulceribus meis. Septuag. *Et multâ virtute ἐπιβλήσθησθεσ μου περιεπιμῶντος, in multâ virtute apprehendit stolum meum, et quasi ora vestimentis mei circumdedit me.* Scilicet est, tunica vestem fuisse interiorem, quae carnem proximè tegelat, non secus ac apud nos indusium. Tunicae plerumque ad dextrinam ducebantur, carchanica caputa, hiata in superiori parte instructe, quae quae transmitteretur. (Calmet.)

LATUS SUM FAVILLE ET CINERI. Ad summam vilitatem perducum se dicit, ut qui vulneribus et sanie sicut lutum computresceret ac feteret; et omnino inutilem, nisi ut in sterquilinum projectus jaceat, qui similis cineri sit effectus. Ita Philippus et alii.

Tropologicè, luto comparantur, et in luto hærent atque indignis modis inficiuntur, qui nimium corpori afficiuntur, et imperis illius obtemperant. Corpus enim lutum est, et, ut elegantissime dixit Tertullianus, lib. de Resurrectione Carnis, cap. 16, *limus titulo hominis incisus*. Quod veluti imitator consimili certe venustate D. Gregorius Nyssenus Magni Basilii frater, oratione 1 de Bæntudinibus, hominem vocans *λίαν δοξολογία, luteam statuum*. Addit Isidorus Pelusioti, lib. 2, epist. 3, remque etiam amplificat, corpus nostrum esse *πυρρὸν πάθος ἀδελφότητος, omni luto imbecillius*. Qui igitur studio amoris impotenti in hoc lutum sive corpus feruntur, ab antiquis significantissime olim dicti *pelusioter*, toti lutei, et, ut Tertullianus loquitur, *è limo figulati*, nihil supra lutum sentientes: *πυρρὸς* enim, unde illa vox facta est, *lutum* significat. Cujus rei ita meminit sanctus Hieronymus in Epistola ad Panmachium: «Pelusiotas nos appellant et luteos, et animalesque et carnos, quod non recipiamus ea que spiritus sunt.» Nec sine ratione doctissimus Pater addidit *carneos*: nam Sybillas, cum divino entusiasmo hominum imbecillitatem miseramque pangerent, eosdem appellavisse *σαρκίους, carneos*, variato in Opere suo, lib. 3 Stromatum, notavit Clemens Alexandrinus, et Theophilus, lib. 2 ad Autolycom; apud quem est illud hemistichium:

Σάρκας οὐδὲν ἔχοντες,
Carni et nihil homines.

Eosdem illos pelusiotas, carni suæ auctoratos et sordidis affectionibus illitos, ut luteos imperatores S. didissimis rebus, cinere et luto, conferri possim.

(Meno bias.)
COMPARATUS SUM LUTO: propter ulcera, saniem et sordes; et faville et cineri, propter furfures, decidentia.

(Tirinus.)
COMPARATUS SUM LUTO, contemptui et horrori me habent. Hebræus: *Respexerunt me ut lutum*; vel propecerunt me in lutum. (Calmet.)

Hebr.: *Projecti me in lutum, factus sum similis pulveri et cineri*. Innuat saniem scabiei et ulcerum snorum. Vulg.: *Comparatus sum luto, et assimilatus sum faville et cineri*. Sept.: *Μετασει δὲ με ὡς πύρρον ἢ ἄσπετον ἢ ἄσπετον ἢ ἄσπετον*. Rem dixerunt, sed à verborum proprietate recesserunt, nam neque *דרי* comparationem, aut existimationem significat, neque *אפר* cinerem.

דרי, deiecit me Deus (ad quem versu proximo orationem dirigit) ex summâ gloriâ et felicitatis fastigio. Idem h. l. *hiphil* significat quod *kal*, *דרי*, Exod. 15, 4, Conf. 1 Sam. 20, 20, 36, 37; *דרי* in lutum, contumeliosè me tractat, et summâ me ignominia afficiat. Unus Rossii codex à primâ manu habet *דרי*, quod etiam Alexandrinus expressit: *דרי* pro *דרי*, et Hieronymus: *Comparatus sum luto, nec multo congruit posteriori hemistichio: דרי*. Similis factus sum pulveri et cineri, cadaverosus magis, terrens et senimortuus, quam vivus adhuc. *כל* pro *כל*, quod ipsum aliqui Rossii codices exhibent. In alijs legitur cum *beth*: *כל* quod forsân et Alexandrinus legit: *כל* et *אפר* et *אפר*.

(Rosenmüller.)

Chrysostomus in cap. 7 Isaia vocat *παρρησιος, sensus crassiori*, abdomine suffarctatos, et *γέλας σαρκαίους, lami repentes*, vilissimis rebus affixos, corpore suo tanquam in luto immersos. An non igitur fedum est atque miserimum, pulcherrimam animam, divinæ particulam aurea, non modò ut hirundinem innocentem in luteo nido circumcludi, verum etiam propesterâ audaciâ carnis arbitrio pessumdari, et crudeli corporis dominatione affligi? Lactantius, lib. 6, cap. 1, in hominum impietatem invehens: «Quoniam, inquit, et sensum illum celestem corpori manciperaverunt, licet bidinibus frena permitunt, tanquam secum ablati volupetam, quam momentis omnibus capere festinant, cum anians ministerio corporis, non corpus ministerio animi ut debeat.» Hinc Cydonius in Oratione de contemnendâ Morte egregie dixit, hoc unicum esse animi probrum et princeps damnum, *σάρκα δουλεύουσα καὶ παρρησιος, carni servire, et ipsam δουλεύουσαν καὶ παρρησιος, carni servire*. Quam infelicitatem apud se reputans anima, non potest non profectò ingemiscere, et optare prophetice columbæ tergo maurato pennas, quibus supra carnis affectiones evolat.

Sicut autem Deus, ut vas fætile aut terrem, si immundum factum fuisset, contereretur et projiceretur, quod non tam pro vasis materialibus dictum voluit, quam pro hominibus qui vasa fæcilia sunt, et vasa figuli sæpè in Scripturâ vocantur. Et quid mirum? Si videres aliquem principem, cui immunditia esset tantum in vasa, ut vasa pretiosa auri et argenti, lapidibus pretiosissimis exornata, eo ipso quòd videt immunditiam contraxisse, contereret, et in sterquilinum mitti in perpetuum juberet: quid credis facturum de vasis terreis et fæcilibus, si immunda fieri videret? Deus ita immunditiam peccati aversat, ut vasa illa aurea angelicæ naturæ, pretiosissimis lapidibus donorum fulgentissimorum ornata, qualia apud Ezechielum describit, eo ipso quòd videt immunditiam et æruginem superbiæ contraxisse, æterna damnationis sententiâ tanquam virgâ conterivit, et in sterquilinum inferni in perpetuum projicit. Quod facturum credis de homine, qui vas est fætile et terrem, cum peccatorum immunditiâ et sordibus viderit inquinatum? Hæc considerasse visus fuit S. Apostolus Petrus qui, postquam expendit quomodò angelos peccantes Deus projecit, quid de hominibus peccati considerat, 2 Pet. 2, 4: *Si enim Deus angelis fecerit non pepercit, sed redentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, et originali mundo non pepercit; et civitates Sodomorum et Gomorrhæorum in cinerem redigens eversione damnavit, etc.* Quasi antecedentis loco supponere videtur, que cum angelis peccantibus Deus fecit, illos à se in perpetuum abiciens et æternâ damnatione puniens (antecedentis enim vim habet conditionalis illa, *si Deus Angelis*); ut inde inferat: Non mirum, si similiter mundum carnalem et terrem, atque impudicæ et immundæ civitates evertes projecerit et damnarit. Si enim vasa aurea, qua lapidibus pretiosis exstiterant ornata, eo ipso quòd immunda fuerunt reddita, projecit; quid mirum, quòd

vasa fæcilia undique sordibus plena abjecerit, et in sterquilinum miserit? Hinc cum abjiciendum Jechoniam regem in sterquilinum Babilonis per Jeremiam Deus predicere, Jer. 22, 28: *Nunquid, inquit, vas fæcile atque contritum vir iste Jechonias? nunquid vas absque cinis voluptate? id est, utilitate? Quare abjecti sunt ipse et senes ejus, et projecti in terram? Quasi dicere volens: Quid agendum est mihi de vase fæcili immundo, sordibus pleno, et inutili reddito? Ita et cum duabus Tribubus comminabatur, se illas projectorum et in perditionem daturum: *Devoratus est, inquit, Osee 8, 8, Israel* (id est, contritus sicut cibus qui devoratur) *nunc factus est in nationibus quasi vas immundum*. Septuaginta transtulerunt *ενδὸς ἀφύπνου, vas inutile*. Quia vas fæcile, quod immundum et contritum est, inutile penitus judicatur, idèque projiciendum. Magnò igitur timore debent peccatores affligi, videntes se vasa fæcilia, immunditatis et sordibus plena, peccatorum icibus coarctata, et propterea tanquam inutilia penitus rejicienda; quorum quisvis dicere potest, Psal. 50, 15: *Oblivioni datus sum tanquam mortuus à corde; factus sum tanquam vas perditum*. Mortuus deficienti animâ ad omnia redditur inutilis, idè in sepulchrum projicitur, oblivioni traditus, ibi penitus absumendus. Et vas fæcile inutile redditum ad nihil valet, nisi ut projiciatur, et sicut lutum conculcetur. Unde S. Job, postquam omnia recensuit mala, ad que deductus fuerat, in sterquilinum quasi conjectus, et ad omnia quasi inutilis factus, concludit: *Comparatus sum luto, etc.**

VERS. 20. — CLAMO AD TE, ET NON EXAUDIS ME; STO, ET NON RESPICIS ME (1). Hic conquerendi modus planè

(1) Planè contrarius est Hebræus: *Sto coram te, et respicis me*. Vel potius: *Sto coram te; et fieri potest ut videas ea que patior, nec manum ad me levamen admoveas?* Prioris membri negationem alii cum Vulgata supplet: *Clamo ad te, et non exaudis me; sto, et non respicis me*. Plura lojus syntaxeos exempla in Hebræo suppetunt. Septuaginta: *Clamavi ad te, et non audisti me; steterunt inimici mei, et consideraverunt me*. (Calmet.)

Hebr.: *Clamo ad te, sed non respondes mihi, sto* (hoc est, sisto me tibi, coram te adsto) *et tu consideras me*, immotus scilicet, neque opem ferens, con-Vulg.: *Clamo ad te, et non exaudis me; sto, et non respicis me*. Nam quod negativam particulam addidit, *non respicis*, que non est in Hebræo, respexit ad mentem Jobi: non ad verba. Septuag.: *steterunt enim inimici mei*. Singularem numerum in pluralem verterunt. (Lud. Cappellus.)

Hebr.: *steti*, seu, ut bene Hieronym., *sto*, scilicet clamans ad te orandum, ut Jerem. 15, 1, vel: Quòd si constituerim, expectans opem tuam, ut sit pro tacere, ut infra, 52, 16, *עָבַד לֹא-עָבַד עָבַד*, steterunt nec ultra steti locuti. A. Schultens in Animadvrs. n. 1708, edit. nostrum *עָבַד עָבַד* intentius oro reddidit. *עָבַד*, inquit, proprie stare notat; quia autem *הוּוּ* qui intentius intendit et omnibus verbis rem agere, positum fuit. Hæc significatio apud Arabos maxime in usu est, unde et dicunt *firno in opposito et omnibus viribus illi fecit*. Et infra, 57, 14, *עָבַד*, intendit vires explicari debet. Verba autem que proxime sequuntur, *בְּיָדֵינוּ* Schultens, adscita *cunctandi* notione, quam etiam supra, 25, 15, ac infra, 33, 12, adhibendam censet, verit:

amatorius est, à conscientia puritate profectus, q. d.: Valde illud meam aggravat miseriam, quòd in tantis cruciatibus innocenter degens, consolationem aut levamen nusquam invenio. Clamo enim, ad te, Deus, quasi vim patiens, et que supra hominem sunt dura nimium ferens, ut vel in modico releveret dolor meus, et paululum liceat respirare: tu verò non me videris exaudire in hæc postulatione meâ, reliquens me absque levamine in acerrimis doloribus meis; quin et assisto, ut famulus tibi quam possum exactissime obtemperaturus, nec dignaris me saltem intueri. Sed quantum hoc, quòd Deus non respicit, et prætereat hominem jam lutum et limum factum? Multum profectò, et penè inaudum in Deo, qui sic in homine humili sibi complacet, ut in hoc humilitatis humanæ luto penè maneat infixus, quia illud Davidis, Pal. 68, 5: *Infixus sum in limo profundi*. Avidi quod de limo dicat Tertullianus, libro de Resurrectione carnis. «Limus, inquit, in manus Dei perterritus, satis beatus, et solummodo contactus: recogita totum illi Deum occupatum ac dedicatum manu, sensu, opere, consilio, ipsâ inprimis affectione, que lineamenta dedit.» Sic limus totum Deum rapit, et ejus tenet cogitationem, oculos, manus; et tamen totum hoc limi illicium apud Deum in Jobo deficit: ipse namque ad limum redactus totum suum obijcit Deo lutum, et Deus lutum pertransit, nec ibi figit oculos, neque aures accommodat: *Comparatus, inquit, luto clamo ad te, et non exaudis me; sto, et non respicis me*. Nihil scilicet in hæc vitâ sic Deum apprehendit, quod non à Deo prætereatur: in nullo sic Deus figitur et hæret, de quo non evolet, et longius abeat; adeo ut pluries se sine Deo possit lugere, quam cum presente Deo gaudeat. In lectulo meo, inquit spiritus, Cant. 5, 1, *per noctes quesivi quem diligit anima mea*. Nescio an unum diem integrum à sponsâ cum Jesu invenies actum; et plures noctes vides, in quibus Jesu presentia carct.

At cunctaris mihi. «Deus sæpiissime cunctari dicitur et statim prestat, et patientiam eorum exercet.» Commentarij: *Consideras me*, in me intueris, non ut opem feras, sed ut me novis plagis subinde afficias, aut oculos pascas, ut quis videns inimicum affligi aut periculi, eâ re oculos pascit; sic ut tanquam abest, ut meo clamore commovearis, ut irritari videaris, quum in me ita subsistentem, postquam clamavi, ut videam, num opem feras, intuearis, et pascaris potius meis plagis quam mei te misereat. Alii ex priorè hemistichio repetunt negationem: *Sto in tuam opem intensus, in tibi, sed non attendis ad me*, ut respicis, non consideras meam miseriam. Ita Hieronymus: *Sto, et non respicis*. Nisi is forsân ipsum *עָבַד* legitur, quod etiamnum in antiquissimo quodam Rossii codice à primâ manu exstat. Quod et Pareau probat in Commentat. de immortalitate, Notitiâ, p. 150, not., unde verit: *Me steto tibi, sed non attendis ad me*. In aliis duobus codd. reperitur *עָבַד עָבַד*, et parat te in, i. e., contra me, quam scriptionem, quia per eam præparatur ad id quòd Jobus mox dicitur est, libenter se amplecti Iubigantius proficitur in Not. crit. ad h. l. Sed est potius pro mendo habenda. Alexandrinus, singulari in pluralem mutato, quasi ad adversarios Jobi hæc verba pertinerent: *עָבַד עָבַד* (Rosenmüller.)

hinc dicebat Guilielmus Abbas, serm. 1 in Cantica : « Noctes ejus frequenter interpolantur absentia sponsi : cum adest, lux est; cum abest, nox est. Ideo multe sunt noctes sponse; quia multa sunt elapsus sponsi, et multe latebræ. » Quandoquidem nox correspondet absentia Dei, necesse est multas esse noctes, quia multe et frequentissimæ sunt Dei absentia, ne quis putet verbum Dei posse esse aligatum, ut illud pro quacumque horâ homo voluerit habeat. Sæpè enim præsumunt multi de Deo certis temporibus habendo, ut miserè se fallunt. Audi quid de sponsi fugâ multiplici dicit D. Bernardus, serm. 32 in Cantica : « Cum, inquit, vigiliis et obsecrationibus, et multo labore et imbre lacrymarum quæsitus Dominus afferit, et subitò dum teneri putator elabitur; et rursùm læcyrantur et insectanti occurrens comprehenditur, sed minimè retineri, dum subito iterum quasi manibus evolat. Et si institerit precibus et fletibus devota anima, denotè revertetur, et voluntate labiorum ejus non fraudabit eam; sed rursùm mox disparebit, et non videbitur, nisi iterum toto desiderio queratur. Ita ergo et in hoc corpore potest esse de presentia sponsi lætitia, sed non copia; quia etsi visitatio lætificat, sed molestatur vicissitudinè. »

Hæc, quæso, expendant omnes, qui otiosam vitam agunt in mundi hujus foro, et dùm in cupiditatibus suis implendis sunt toti, nullam salutis sollicitudinem, nullam de Deo propitiando cogitationem habent; nec magni ducent, hos et illos dies, imò hos et illos annos negare Deo, ejusque vocationi repugnare, negotium animæ vel non erantes, vel in aliud tempus differentes, ac si certi forent Deum pro quânoque horâ ipsi voluerint ad nutum eorum adest, et expeditum adfuturum, ut eis efficacitè auxilia præstet et singularem sui assistentiam. Sed unde hæc sibi polliceri aut confingere præsumunt? Sanè etiã illi, qui omni studio et labore cum lacrymis et sollicitudine Deum querunt, talia sibi promittunt vix possunt; quandoquidem Deus, licet amicissimus, non tamen assiduus, et peculiariter iis semper assistit, nec pro quacumque horâ et momento ad nutum eorum adest, sed frequentibus fugis se illis eripit, et suavem suam faciem abscondit. Si ergo etiã laborantes, et anxie querentes pro quacumque horâ certo Deum sibi peculiariter assistentem non inveniunt, sed illum legent absentem; qui otiosi in foro vivunt, in lecto stertunt, nec ullâ Deo placendi sollicitudine tenentur, quâ temeritate præsumunt illum sibi præsto futurum pro quacumque horâ ipsi voluerint? Adfuit aliquandiu sponse foribus vox dilecti pulsantis : *Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea*, Cant. 5, 2. Quid tunc? Ipsa dicit : *Pessulum ostii mei aperui dilecto meo; et ille declinaverat, atque transierat*, ibid. v. 6. Quis crederet non magis expectaturum eum, qui sic ad osium dilectæ et immensitate pulsabat? Quæ dilecta non præsumeret à se invenendum illum, quem sentiebat pulsantem et ad janam vocantem? Et nihilominus dùm paulisper cunctatur, eum vult admittere, jam non invenit quem admittat. Scilicet non pro omni

horâ, quâ vult homo, adest Deus efficaciter vocatur, sed frequentè fugâ et inopinatè absentem et alienationem ostendit suam. Unde Job subdit :

VERS. 21. — *MUTATUS ES MIHI IN CRUDELEM* (1), ET IN DURITIA MANUS TUÆ ADVERSARIS MIHI. Ac si aperte dicat : Qui in te ipso crudelitatis nil habes, mihi, quem respirare à percussione non sinis, crudelis videris. Ita enim Deus crudelis non est, sed potest, sicut nec mutari ullatenus potest. Sed quia omnino in Deo nunquam nec crudelitas nec mutabilitas venit, dùm, mihi, dicit, quòd in semetipso Deum nec crudelitem nec mutabilem sentiat ostendit. Nam dùm circa nos quedam prospera et adversa variantur, in eo quòd nos mutatur, quasi ejus circa nos mutatum animum suspicamur. Ipse verò in se incommutabilis permanens, aliter atque aliter in cogitatione sentitur hominum pro qualitate meritum. Sic et lux solis, cum nequaquam sit sibi metipso dissimilis, infirmis aspera, sanis autem oculis lenis videtur, eorum videlicet immutatione, non suâ. Unde, ut prædiximus, dicens : *Mutatus es*, adjunxit, *mihi* : ut ipsa hæc crudelitas atque mutatio non sit in qualitate judicis, sed in mente patientis. Quod verbis quoque aliis relexit dicens :

ET IN DURITIA MANUS TUÆ ADVERSARIS MIHI. Manus enim Dei dura credidit, cum, voluntatis nostre contraria, hoc quod ei in nobis displicet feriendo persequitur, et flagella ingemunt, eum dolentis animi clementiam expectat. Quæ tamen juxta allegorice mysterium benè sanctæ Ecclesiæ verbis congrunt, ex vocibus infirmorum, qui plerumque se plus feriri aestimant, quàm mereri putant, et quasi crudelitatem arbitratur judicis restrictionem æquissimum rationis; quia et cum vulnus ægri medicinali ferimento absconditur, medicus crudelis vocatur, qui tamen per secantis manus duritiã adversatur vulneri, sed concordat salutè. Ita pulchrè S. Gregorius, lib. 20 Moralium, cap. 25. Ubi vide illum fusiis.

VERS. 22. — *ELEVASTI ME, ET QUASI SUPER VENTUM* (2)

(1) Non quòd mutatio aliqua in Deo sit aut, proprie ipse sit crudelis, sed more humano Scriptura sæpè de Deo loquitur, nempe cum penitere, Gen. 6, quando destruit opus quòd antea fecerat: quod solent homines facere, quos facti alienus ponent. Nam perturbationes omnes abesse à Deo indicant eleganter hæc Scripturæ, Sap. 12 : *Tu autem dominator*, etc.; et Psal. 105 : *Et non penitisti eum*, etc. Sic et presentem locum explicat Greg. lib. 20 Moral., c. 25. (Etiã.)

MUTATUS ES, etc., ita mecum agis ac si crudelis es. (Menochius.)

MUTATUS ES, etc., id est, in severum, austerum. Quod humano more loquendi; est esse crudelitem. (Tirius.)

CONVERSUS ES MIHI IN CRUDELEM, hostem. Septuag. : *Ἐπέστειλές μοι ἐν ἀδελφείᾳ, ἠντιλάστὴ μοι ἠμίσσηκορδίας*. Melior est illa lectio *ἐνδύξ*, quàm altera *ἐνδύξας*. Optime Vulg. : *Mutatus es mihi in crudelitem*.

In robore (vel duritia) manus tue adversaris mihi, hoc est, duriter atque invidiosè me tractas, non ex æquo et jure mecum agis, sed ut qui vi et pugnis rem agerem. Septuag. : *ἐνδύξας ἐνδύξας*, que non est propria verbi illius significatio. (Lud. Cappellus.)

(2) Loco editissimo.

PONENS ELISISTI ME VALIDÈ. Septuaginta reddunt : *Ἐπέστειλές μοι ἐνδύξας, καὶ ἀντιπέποιός μοι ἐνδύξας*, statuiti autem me in dolentibus, et projecti me à salute. In Hebræo est : *Tollis me ad ventum* : quo innuit instabilem suam conditionem. Nam vento nihil levius, nihil instabilius; interdum celeritatem arguit; ut quando Deus dicitur volare super pennas ventorum. Hinc à vento tolli ideam ost quod velocius tolli. Vel : *Tollis me in ventum*, id est, auferas me ut penitus evanescam. Eòdem spectat quod sequitur : *Equitare facis me*, scilicet super ventum, ut quàm celeritè auferat è medio. Nam venti celeritas in proverbio est. Ceterum sensus est, ac si dicat : Ex sublimi felicitatis fastigio, in quod me evexas, nunc in profundum malorum barathrum precipitas eò acerbiore et magis miserando casu, quò è sublimiori fortunâ. Postquam enim sic me in altum nullo stabili fundamento mixtum quasi supra ventum sublimaveras, subito me permisisti à supremo felicitatis gradu ad infimam usque sortem et extremam calamitatem decidere; veluti si quis ex supremâ vel mediâ regione aeris in profundum terre putem corrueret. Quibus in verbis demonstrat se maximo dolore affici recordatione præteritæ felicitatis, dùm presentem miseriam intuebatur. *Levior enim dolor est* (inquit Seneca de Tranquillitate vitæ) *non habere quàm perdere; tolerabilius non acquirere quàm amittere*. Itaque lectores videbis quos nunquam fortuna asperit, quàm quos deseruit. Non enim bona non accipere adeò grave est quàm acceptis privari, et nihil magis miserabile est quàm ex beato fieri miserum : id quod expressit Pompeius apud Lucanum cum dixit, *Dædeleri est fortuna prior*. Dolebat hoc quoque David dicens, Psal. 101, 18 : *Quia elevas aliosis me*. Qui locus huic omnino similis est, eundemque sensum habet : significat enim se à Deo in sublimiorem dignitatis ac potestatis gradum evertum, ac deinde ex eodem dejectum, deturbatum, præcipitatum, gravissimè læsum atque collisum fuisse; unde accidit, ut longè molestior accideret hujusmodi humiliatio.

Tropologicè S. Gregorius lib. 20 Moralium, cap. 24,

ELISISTI ME VALIDÈ, videris me prius extulisse, ut gravine et nocentior esset ruina. (Menochius.)

SUPER VENTUM PONENS, id est, loco altissimo, ex quo decidens, elidetur. (Tirius.)

QUASI SUPER VENTUM PONENS, ELISISTI ME VALIDÈ. Extulisti me in altum, ut gravis ruerem, ... Unde alior esset Casus, et impulsus præceps immane ruine.

Hebræus : *Tu me super ventum abripis, quasi curru inpositum*, vel fecisti ut liquesceret substantia mea, et dissiparetur sapientia mea. Recurrit hæc Hebræus *Hassab*, de quo sæpè alibi, cujus significatio vaga est. Septuaginta : *Circumdeditis me dolentibus, et projectisti me à salute*.

Hebr. : *Tollis me in altum*, et vento me iniquitate facis; hoc est, abripis me, et distrahis hæc et illuc, ut ventus palcas ac festucas quas in altum rapit.

Et dispoles (seu facis diffuere) substantiam meam; Vulg. priorem hujus versiculi partem satis commode expressit : *Elevasti me, et quasi super ventum ponens, sed posteriorem istam nimis benè, elisisti me valide*. Longius, toto hoc versiculo recesserunt. Septuag. : *Ἐπέστειλές μοι ἐνδύξας, καὶ ἀντιπέποιός μοι ἐνδύξας*.

(Lud. Cappellus.)

interpretatur hoc de transitoria felicitate : « Quia, inquit, presentis vite gloria quasi in alto cernitur, sed nullâ stabilitate solidatur; velut elevari, et super ventum ponitur, qui prosperitate transitoria lætatur; quoniam ad hoc solum hunc fugitiva felicitatis aura sublevari, ut repente deturris in infimis sternet. »

VERS. 25. — *SCIO QUIA MORTI TRADES ME, UBI CONSTITUTA EST DOMUS OMNI VIVENTI* (1). Quasi dicat : In omnibus autem his non aliam habeo consolationem temporalem, nisi quòd cognosco non esse durabilem istam tantam calamitatem, sed morte brevi finientem; hoc enim scio, te post istam calamitatem, cum tibi visum fuerit, ad mortem usque me perduciturum, ad quam velut ad communem domum et generale hospitium migrare oportet sine exceptione universos qui vivunt super terram; quemadmodum iam qui in præteritis generationibus vixerunt illuc jam processerunt, et subsequenter nos qui post nasciturus sumus in futuris generationibus. Omnibus enim hominibus statutum est mori.

Ubi CONSTITUTA EST DOMUS OMNI VIVENTI. Expende in primis vocem domus. In Scripturâ enim maxime differunt domus et tabernaculum; nam tabernaculum est mansio constituta ad habitandum non permanentem, sed ad breve tempus; illudque extruitur levissimum aut nullo fundamento supposito, fixis tantum in terrâ baculis, superponendo illis pelles aut cortinas ciliatæ; quo modo dicuntur *palles terre Madian*, Habacuc 3, 7; ejusmodi habitationibus utebantur filii Israël per desertum ambulantes, agentes tabernacula in locis ad quæ noctu perveniebant, inde statim discessuri. Unde et dicitur, Isaie 24, 20 : *Tabernaculum unius noctis*. Domus autem dicitur habitatio constructa ad habitandum permanentem, cui solidum firmumque fundamentum, ut stare possit, substatitur; super quod firmi eriguntur parietes. Unde Jonadab hoc filiis suis imposuit, Jer. 35, 7 : *Domum non edificabitis, sed in tabernaculis habitabitis*. Ubi tabernacula domibus opponit. Hinc locus ille, in quo arca Dei primò habitabat, quia mutabilis erat, et minimè permanens, vocabatur *tabernaculum*; ut tabernaculum Silo; sed templum, quod à Salomone constructum fuit, ut permaneret in illo perpetuò, vocatum fuit *Domus Domini*, 3 Reg. 8. In hac vita non habet homo locum, in quo habitat tanquam in domo, sed tanquam in tabernaculo; quia nullus est in hac vita locus, in quo sit permanens. In sepulcro autem constituta est tibi domus, ibi permanebis toto tempore quo mundus perduraverit. Cui concinuisse videtur David, ut S. Augustinus elegantissimè annotavit in Psal. 48, loquens de divitibus et potentibus, qui amplè extrunt palatia, domos laqueatas ædificant, tanquam si in eis perpetuò essent permanens, dicens, hujusmodi edificia non

(1) Hebr. : *Nos enim quòd me adducet ad mortem*; scio mihi esse moriendum; una lethi via omnibus est calcanda. Septuaginta : *ὄψω ἐν θανάτῳ ἀπεπέποιός μοι*. Hoc non sig. dicitur *ὄψω* Vulg. : *Trade me morti*.

Et ad domum constitutam omni trinitati, sepulcrum nempe. Septuaginta : *ὄψω ἐν θανάτῳ ἐνδύξας γὰρ*. Pro *ὄψω* videtur aliud legisse. (Lud. Cappellus.)

